

Andrzej Rusek, Andrzej Popena, Janusz Flaszka
Politechnika Częstochowska, Częstochowa
Piotr Dziubałtowski, ZM Elektro Sp. z o.o., Katowice

DOBÓR PARAMETRÓW NAPĘDÓW DO NOWYCH POMP W UKŁADZIE ZMODERNIZOWANYM W EC TYCHY S.A.

SELECTION OF PARAMETERS FOR NEW PUMPS IN MATCH MODERNIZED SYSTEM IN THE EC TYCHY LTD.

Abstract: The paper presents a methodology for the selection of the parameters of the drive pumps in EC TYCHY SA. Are presented on selected aspects of a series of tests and comparisons designed to reduce electricity consumption on own account and allow the reimbursement of costs for a period not exceeding 48 months.

1. Wprowadzenie

Celowość zmniejszenia energochłonności procesów transportu cieczy jest oczywista. Transport cieczy w każdej gospodarce pochłania znaczne ilości energii elektrycznej. według ostatnich danych jest on oceniany na 20 – 30 % całej produkcji [1], [2], [3].

Użytkownicy obiektów pompowych dążą do posiadania wysokosprawnych pomp za rozsądną cenę oraz wysokosprawnych silników elektrycznych. Powiększenie efektywności energetycznej procesów produkcyjnych i eksploatacyjnych we wszystkich dziedzinach jest jednym z najbardziej racjonalnych sposobów zaspokajania rosnącego zapotrzebowania na energię. Bank Światowy jest w ten proces bardzo zaangażowany, a dyrektywa unijna wymaga sukcesywnego zmniejszania zużycia energii finalnej o 1% już od 2008r.

2. Analiza wybranych aspektów napędów pomp

W oparciu o przekazane dane eksploatacyjne z EC Tychy S.A., oszacowano na podstawie obliczeń następujące parametry w odniesieniu do okresu 01.05.2008r. do 30.04.2009r.:

- średni wskaźnik kosztu transportu wody K wynoszący 0,45 kWh/m³;
- średnią sprawność całego układu elektro – hydraulicznego ETA wynoszącą 32%.

Analiza wybranych aspektów poprawy efektywności energetycznej pomp wody sieciowej dotyczyła dwóch zespołów pomp sieciowych. Zespół I z pompami sieciowymi PS3, PS4, PS5, PS6, PS7 napięcie stojana – 6kV oraz zespół II z pompami sieciowymi PS8 i PS9 napięcie sto-

jana 525V wraz z dwiema pompami dodatkowymi używanymi w okresie letnim.

Na podstawie danych z innych modernizacji elektrociepłowni, które przed modernizacją wykazały podobne parametry układu elektrohydraulicznego, można założyć następujące zmiany powyższych wskaźników:

- poprawa wskaźnika kosztu transportu wody K do wartości wynoszącej ok. 0,35kWh/m³;
- zmniejszenie o około 22% energochłonności – poboru energii elektrycznej – układu transportu wody.

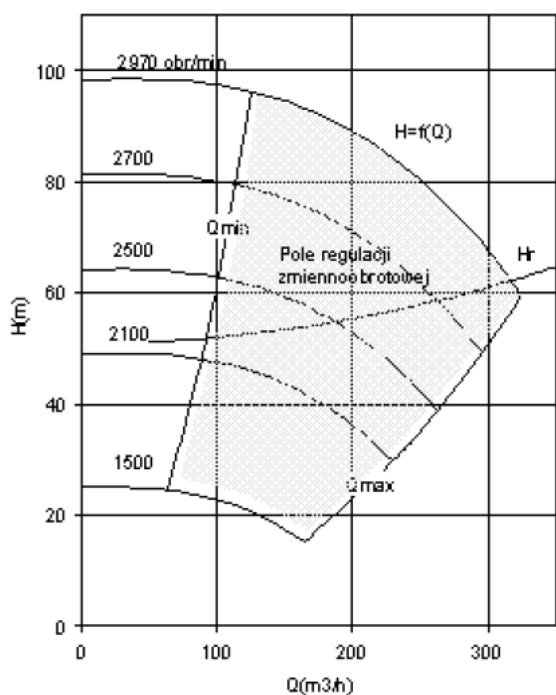
Po analizie problemu wykazano przyczyny znacznych strat, które występują po stronie obecnego układu zasilania zespołów pomp sieciowych i układów napędowych tych pomp.

Zwrócono uwagę na następujące kwestie:

- nadmierną moc znamionową istniejących silników elektrycznych w układach napędowych, która wynika z niedopasowania parametrów pomp do eksploatacyjnych warunków pracy układu transportu wody realizowanego przez pompy sieciowe w zespole pomp PS3, PS4, PS5, PS6, PS7 oraz zespole pomp PS8 i PS9;
- nieefektywne wykorzystanie mocy silników w wyniku ich częstej pracy poniżej połowy obciążenia znamionowego, powodujące pracę silników w obszarze sprawności odbiegającym od obszaru pracy z najwyższym poziomem sprawności;
- stosowanie w układach napędowych indukcyjnych silników pierścieniowych posiadających mniejszą sprawność w określonym

zakresie eksploatacyjnym w porównaniu do indukcyjnych silników klatkowych;

- napęd tylko dwóch pomp z wykorzystaniem wysokosprawnego układu napędowego zawierającego silnik indukcyjny klatkowy o niskich stratach z nowoczesnym przemiennikiem częstotliwości, umożliwiającym regulację prędkości obrotowej silnika w szerokim zakresie z dopasowaniem zakresu regulacji do charakterystyk eksploatacyjnych pomp sieciowych. Zdecydowanie lepszym rozwiązaniem jest zastosowanie regulacji poprzez zmianę prędkości obrotowej pomp, rys. 2.1.

Rys. 2.1. Regulacja zmiennoobrotowa przy prawidłowo dopasowanej charakterystyce [2]

Ponadto zaproponowano:

- wyposażenie układów napędowych w wysokosprawne przemienniki częstotliwości, umożliwiające regulację prędkości obrotowej silników w szerokim zakresie, zarówno poniżej, jak i powyżej prędkości znamionowej- nawet do 120%, w celu doprowadzenia pracy pomp do obszaru wyższej sprawności przy zmieniającym się rozbiórce wody transportowej;
- zastosowanie napędów z nowoczesnymi silnikami indukcyjnymi klatkowym o wysokiej sprawności i o mocy znamionowej niższej niż obecnie, tj. 800 kW, co pozwoli na obniżenie prądów pobieranych przez silniki, a szczególności ich składowych bier-

nych o charakterze indukcyjnym, powodującym dodatkowe straty w wyjściowych obwodach siłowych przemienników;

- zmniejszenie kosztów inwestycji przy zakupie nowych przemienników o zmniejszonych mocach znamionowych.

3. Efekt modernizacji

Realizacja proponowanej inwestycji ma na celu redukcję strat, przynosząc tym samym korzyści natury ekonomicznej. Zakładana oszczędność przy sterowaniu dwóch pomp przemiennikami szacuje się na 17% spadku kosztów energii.

Po roku określone zostaną koszty, zweryfikowany będzie koszt zwrotu nakładów, (obecnie 3lata) oraz wskaźnik IRR (wewnętrzna stopa zwrotu). W przypadku potwierdzenia efektywności wykonania modernizacji, instalacja zostanie rozbudowana.

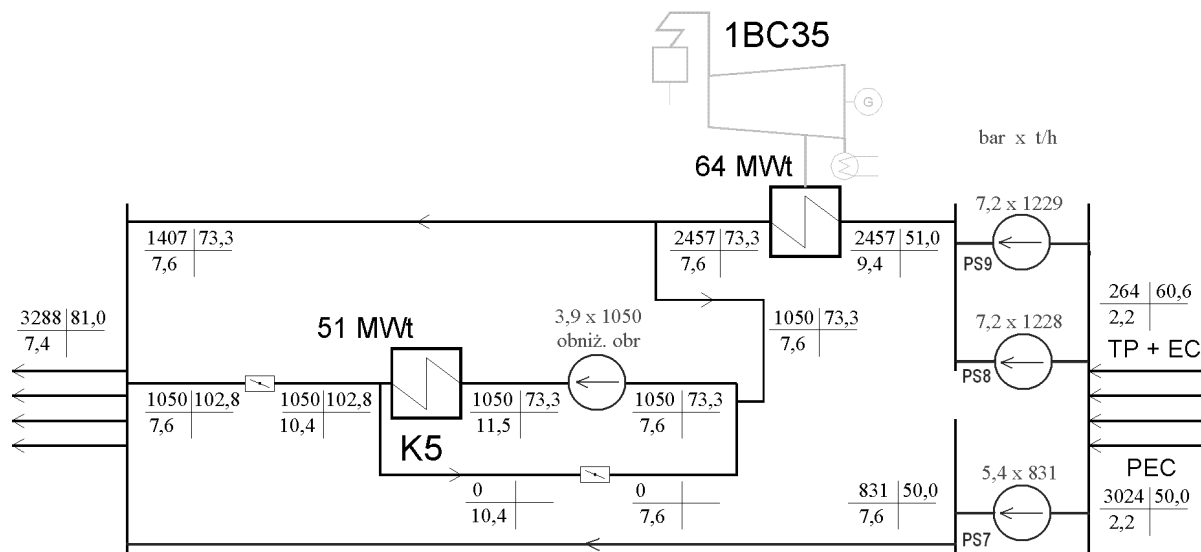
Ponadto przewiduje się:

- osiągnięcie pewności ruchowej układu elektro – hydraulicznego;
- uzyska się lepszy monitoring parametrów pracy stacji i urządzeń wraz z archiwizacją danych, co pozwala lepiej i dokładniej zaplanować remonty i przeglądy urządzeń, jak również ustalić przyczyny ewentualnych awarii oraz wyciągnąć wnioski z tych zdarzeń;
- uzyskanie znacznie większej stabilności parametrów ciśnień w odpowiednich punktach układu w EC Tychy S.A.;
- uzyskanie odpowiedniego efektu ekonomicznego.

Po przeanalizowaniu zestawienia zespołów I i II proponuje się zastosować przetwornice o większych mocach. Ostateczny dobór będzie przedstawiał się następująco:

Do pomp PS1 i PS2 przetwornice VLT AQUA Drive FC202 P450 (Pn=450kW In=800A), do pomp PK1 i PK2 przetwornice VLT AQUA Drive FC202 P55K (Pn=55kW In=106A).

Dodatkową zaletą zastosowania przemienników częstotliwości jest możliwość bezpośredniego rozruchu silników. Dla zabezpieczenia przed teoretyczną awarią przemiennika należy zastosować szafy obejściowe, które umożliwiają pracę pomp w trybie bypass. Zastosowanie przemienników w tego typu aplikacjach pozwala uzyskać oszczędności rzędu 25%. Rysunek 3.1. ukazuje jeden z proponowanych aspektów modernizacji.

Rys. 3.1. Modernizacja model A

4. Podsumowanie

W wyniku proponowanych zmian modernizacyjnych przewiduje się znaczne zmniejszenie kosztów transportu wody sieciowej, jak również obniżenie rocznych kosztów remontów urządzeń. Celowość energooszczędności w rozpatrywanym zespole pomp PS3, PS4, PS5, PS6, PS7 oraz zespole pomp PS8 i PS9 wydaje się być słuszna, gdyż zagadnienia energetyczne uzyskały w ostatnich latach rangę priorytetu polityczno – społecznego, [1]. Do 2020r. kraje UE powinny posiadać 20% udziału energii wytwarzanej przez źródła energii odnawialnej w całej produkcji energii elektrycznej i zwiększenie o 20% efektywności energetycznej wszelkich procesów produkcyjnych i eksploatacyjnych. Osiągnięcie wymiernych rezultatów energooszczędności wymaga jednak odpowiedniego doboru pomp i układów napędowo regulacyjnych o odpowiedniej specyfikacji, wybór konkretnych rozwiązań winien być podyktowany uzasadnionym rachunkiem ekonomicznym.

Na modernizację poprzez energooszczędności przewiduje się uzyskanie dofinansowania z WFOŚ, co pozwoli na obniżenie kosztów własnych ze strony EC Tychy S.A.

5. Literatura

W artykule wykorzystano informacje i dane pomiarowo – kontrolne uzyskane od Pracowników EC Tychy S.A. służących swoją wiedzą i doświadczeniem zawodowym.

- [1]. Jędral W.: *Efektywność energetyczna pomp i instalacji pompowych*, KAPE S.A., Warszawa, 2007.
- [2]. Pozowski A., Misiewicz A.: Techniczne i ekonomiczne efekty zastosowania nowoczesnych układów regulacji prędkości w pompach ciepłowniczych, *Zeszyty Problemowe- ME nr 78/2007*.